

Ester Vink, *Machtig en dienstbaar. De Bredase elite tussen 1350 en 1550* (Utrecht: Matrijs, 2015)
96 p. ISBN 978-5345-503-5

Dit boek, waarin de Bredase elite tussen 1350 en 1550 centraal staat, is gebaseerd op archiefonderzoek van de overleden Jacques van Hooydonk; Ester Vink verwerkte dit materiaal tot een toegankelijke publicatie. Ze bespreekt hierbij de stedelijke elite in vogelvlucht. Eerst worden de voornaamste geslachten bondig voorgesteld. Vervolgens gaat de aandacht uit naar de contacten tussen de Bredase elite en het hof. In een volgend hoofdstuk ligt de focus op de manier waarop deze stedelijke elite haar maatschappelijke status uitdroeg. Nadien staan de diverse bestuurlijke niveaus, waarin de elite zich dienstbaar kon maken, centraal. Tenslotte wordt er gefocust op de (hof)huizen waarin de elite woonachtig was. Bij dit laatste hoofdstuk hoort tevens een handige bijlage waarin de diverse huizen van de stedelijke elite opgelijst staan.

Aangezien het boek niet vertrekt uit een centrale vraagstelling of problematiek, worden er op het einde geen conclusies geformuleerd. De voornaamste doelstelling van *Machtig en dienstbaar* is namelijk om de elite in kaart te brengen zonder hierbij exhaustiviteit na te streven. Middels deze aanpak wordt een relatief technisch onderzoeksveld, namelijk elitestudies, verbreed naar een niet-academisch publiek. Het doel van deze publicatie is nobel, al laat het tevens veel potentieel onderbenut.

Een eerste probleem heeft te maken met de samenstelling van de onderzoekspopulatie. De lezer leert dat Jacques van Hooydonk zijn elitefamilies selecteert aan de hand van zeven criteria. Iemand behoort tot de stedelijke elite wanneer hij (1) een leenman is van de heer van Breda, (2) lid is van diens hofhouding, (3) lid is van de domeinraad, (4) dienst doet als drossaard of schout, (5) in het stadsbestuur zetelt, (6) kanunnik is of (7) universitair scholing geniet. Wanneer een Bredase familie gedurende minstens drie generaties aan één of meerdere van deze criteria voldoet, wordt zij tot de stedelijke elite gerekend (p.20). Bij deze aanpak kan men enkele problemen aanwijzen. Ten eerste is het niet duidelijk of Ester Vink akkoord gaat met de selectiecriteria die van Hooydonk hanteert: zijn de originele criteria behouden, of heeft men aanpassingen doorgevoerd? Ten tweede worden diverse soorten elites – stedelijke, hof-, religieuze en universitaire elites – hier als één en dezelfde groep bestudeerd. De vraag dringt zich dan ook op of deze verschillende elites elkaar overlappen, of dat zij eerder strikt gescheiden circuits vormen? Ten derde worden er geen economische criteria gehanteerd om de onderzoekspopulatie af te bakenen. Hierdoor wordt rijkdom, één van de voornaamste voorwaarden om je te onderscheiden van de niet-elites, volledig buiten beschouwing gelaten. Bijgevolg lijkt het alsof de welgestelde handelselites niet aan bod komen in dit werk, terwijl Breda net het kruispunt van diverse handelsroutes vormt.

Een tweede probleem met dit boek betreft het feit dat men zich beperkt tot het geven van voorbeelden, zonder dat de Bredase elite structureel onder het licht wordt gehouden. Om de huidige impressionistische benadering van deze elite te overstijgen, zou het een meerwaarde zijn om een aantal essentiële elementen structureel aan bod te laten komen. Wat ontbreekt maar toch noodzakelijk is om de Bredase elite te doorgronden, is, vooreerst, een overzicht van de werkelijke omvang van deze elite en uit welke subgroepen deze bestond (adel, stedelijke politici, handelselites, religieuze elites, en dies meer). Verder dient men na te gaan welke percentages van de Bredase elite een adellijke titel hadden. Een ander element dat structureel belicht moet worden, is welk deel van de stedelijke er gestudeerd had, waar ze studeerden, en hoe het aandeel universitair evolueerde gedurende de onderzoeksperiode. Tenslotte dient er aandacht geschonken worden aan hoe 'open' of 'gesloten' deze elite was voor potentiële nieuwkomers. Dit is mogelijk door na te gaan of de Bredase elite al dan niet onderling huwt en of er zich politieke dynastieën vormen ten gevolge van de ambtelijke opvolging van vader op zoon. Deze aspecten komen niet of slechts sporadisch aan bod in het werk.

Machtig en dienstbaar vormt dan ook geen eindpunt voor de studie naar de elites in Breda, maar eerder een begin. Men kan dan ook hopen dat de bovenstaande vragen en bedenkingen een uitnodiging bieden aan de stichting 'Jacques H. Van Hooydonk' – de drijvende kracht achter deze publicatie – om in de nabije toekomst meer bijdragen omtrent deze elitegroep te publiceren. Academics zullen na het lezen van dit werk op hun honger blijven zitten, al neemt dit uiteraard niet weg dat dit boek aan te raden valt aan iedereen met een hart voor Breda, haar geschiedenis, en haar elites.

Jelten Baguet, Vrije Universiteit Brussel / Universiteit Gent

Tonio Andrade, *The Gunpowder Age. China, Military Innovation, and the Rise of the West in World History* (Princeton, Oxford: Princeton University Press, 2016) 432p.
ISBN 978-06-913-597-7

Professor Andrade's previous book, *Lost Colony: The Untold Story of China's First Great Victory over the West* (2013), was a history of the 17th-century Sino-Dutch war over Taiwan. His new work broadens the scope to ask a bigger question: 'Why did China lose in the 19th- and early 20th-century conflicts with the West?'

According to Andrade's account, Europe only became militarily superior to China quite late, in a process that Andrade calls the 'Great Military Divergence',